

Sovelletun säännöksen ilmoittaminen esitutkintapäätöksessä

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerinvirastoon 17.2.2020 saapuneessa kantelussaan poliisilaitoksen menettelyä esitutkinnassa. Kantelijan mukaan asiassa olisi pitänyt aloittaa esitutkinta ja tutkinnan aloittamista koskeva harkinta oli kestänyt liian kauan. Lisäksi kantelija on arvostellut sitä, ettei tutkinnanjohtajan asiassa 12.2.2020 tekemässä päätöksessä esitutkinnan toimittamatta jättämisestä ole ilmoitettu päätöksen perusteena ollutta lainkohtaa.

Kantelija on lisäksi lähettänyt oikeuskanslerinvirastoon 24.2.2020, 9.3.2020, 17.3.2020, 12.6.2020, 13.6.2020, 17.10.2020, 1.2.2021 ja 25.3.2021 saapuneet lisäkirjoitukset. Lisäkirjoituksissaan kantelija on kertonut tehneensä asiassa poliisille 8.3.2020 uuden rikosilmoituksen. Hän on arvostellut myös sen käsittelyä ja vaatinut oikeuskansleria tutkimaan tutkintapyyntöjensä kohteena olevaa menettelyä, joka on tapahtunut heinäkuussa 2017. Lisäksi hän on arvostellut eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian käsittelyä asiakokonaisuuteensa liittyneen kanteluasian käsittelyssä.

Asia on alun perin kirjattu oikeuskanslerinvirastossa vireille diaarinumerolla OKV/328/1/2020, mutta se on saanut oikeuskanslerinviraston asianhallintajärjestelmän vaihtumisen yhteydessä uuden diaarinumeron OKV/426/10/2020.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut asiassa 15.5.2020 päivätyn lausunnon, jonka liitteenä on ollut poliisilaitoksen 6.4.2020 päivätty selvitys sekä tutkinnanjohtajana asiassa toimineen rikosylikonstaapeli A:n 24.3.2020 päivätty selvitys. Lausunto ja selvitykset lähetetään ohessa vielä tiedoksi kantelijalle.

RATKAISU

Arviointi

Esitutinnan joutuisuus

Esitutkintalain 3 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä.

Mainitun pykälän lainvalmistelutöissä ([HE 222/2010 vp](#) s. 188) on todettu se jo aiemmin lailisuusvalvontakäytännössä (ks. [apulaisoikeuskanslerin päätös 26.10.2005 dnro 794/1/04](#)) todettu asia, että velvollisuus toimittaa esitutkintatoimenpiteet ilman aiheetonta viivytystä koskee myös ennen esitutinnan aloittamista tapahtuvaa esitutinnan edellytysten tutkimista. Kerrottu käy säännöksen perusteluissa mainituin tavoin ilmi esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentista, jonka mukaan esitutinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin esitutkintalain muita säännöksiä.

Esitutkinnalle tai esitutinnan aloittamista koskevan päätöksen tekemiselle ei voida asettaa enimmäisaikaa, vaan hyväksyttävää aikaa on arvioitava huomioon ottaen asian laatu, laajuus sekä yksilölliset erityispiirteet. Asiaan liittyvät ulkoiset tekijät, kuten käytettävissä olevat tutkintaresurssit sekä poliisin mahdollisuus asettaa tehtävänsä kiireellisyysjärjestykseen vaikuttavat tosiasiallisesti sekä esitutinnan mahdolliseen aloittamiseen että sen toimittamiseen.

Kantelija oli tehnyt 19.5.2019 poliisilaitokselle tutkintapyynnön, jonka perusteella oli kirjattu tutkintailmoitus. Tutkinnanjohtajana asiassa selvityksensä mukaan 14.12.2019 alkaen toiminut rikosylikonstaapeli A oli 12.2.2020 päättänyt, ettei esitutkintaa aloiteta. Ennen asian ratkaisemista hän oli pyytänyt rikosepäilyyn liittyvän viranomaisen tietosuojavaltuutetulta selvitystä asiasta.

Kantelijan asian käsittelyaika on ollut kerrotun perusteella hieman vajaat yhdeksän kuukautta. Poliisihallitus on lausunnossaan yhtynyt poliisilaitoksen arvioon, jonka mukaan asia oli käsitelty riittävän joutuisasti. Minulla ei asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ole perusteita arvioida asiaa toisin.

Esitutkinnan toimittamista koskeva harkinta

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty. Pykälän 2 momentin mukaan ennen esitutkinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvittävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheuttomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä esitutkintalain 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutkinnan toimittamatta jättämisestä.

Selostetun 1 momentin sanamuoto ”syytä epäillä” jättää avoimuutensa vuoksi esitutkinnan aloittamista harkitsevalle tutkinnanjohtajalle harkintavaltaa. Säännöksen lainvalmistelutöissä (hallituksen esitys [HE 222/2010 vp](#), s. 177) todetaan muun ohella, että esitutkinnan aloittamispäätökselle on voitava esittää asianmukaiset konkreettiset perusteet.

Rikosylikonstaapeli A oli edellä jo todetuina tavoin 12.2.2020 päättänyt, ettei kantelijan asiassa aloiteta esitutkintaa. Hänen arvionsa mukaan asiassa ei kantelijan tutkintapyynnössä mainittujen tietojen ja sen liitteenä toimitetun aineiston perusteella ollut syytä epäillä rikosta.

Poliisilaitos on todennut selvityksessään, että A on asiaa harkitsemassaan laajuudessa selvittäessään ja päätöksen tehdessään toiminut harkintavaltansa puitteissa ja muutoinkin virkavelvollisuuksiensa mukaisesti. Poliisihallitus on yhtynyt poliisilaitoksen näkemykseen, jonka mukaan A on tehnyt päätöksen tutkinnanjohtajana harkintavaltansa rajoissa.

Minulla ei ole asiasta käytettävissäni olevan selvityksen perusteella tältäkin osin perusteita arvioida asiaa toisin kuin poliisilaitos ja Poliisihallitus.

Esitutkintapäätöksen sisältö

Esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan esitutkinnan toimittamatta jättämisestä on tehtävä kirjallinen päätös. Päätöksestä tulee pykälän 2 momentin 4 kohdan mukaan ilmetä päätöksen perustelut ja sovelletut säännökset.

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että A:n asiassa laatima päätös on selkeä ja että siitä hyvin käyvät ilmi asiassa suoritettut selvittämistoimet ja se, miksi esitutkintaa ei ole asiassa aloitettu. Poliisihallitus on kuitenkin todennut, ettei päätökseen ollut esitutkintalaissa edellytetyin tavoin kirjattu, mihin säännöksiin se perustuu.

Yhdyn Poliisihallituksen näkemykseen, että tutkinnan päättämistä koskevassa päätöksessä olisi tullut ilmoittaa, mihin säännöksiin se perustui. A:n asiassa tekemä päätös on kerrotuin tavoin sisällöltään puutteellinen.

Paitsi, että esitutkintapäätöksen oikeudellisen perusteen merkitseminen päätökseen esitutkintalaissa edellytetyllä tavalla lisää ratkaisun ulkoista kontrolloitavuutta, voi sillä nähdäkseni joissakin tapauksissa olla merkitystä myös tutkinnanjohtajan oman itsekontrollin kannalta, sillä lainkohdan ilmoittaessaan tutkinnanjohtaja tulee samalla lähtökohtaisesti jäsentäneeksi myös itselleen ratkaisunsa oikeudellisen luonteen eli muun ohella sen, onko kyse tutkinnan aloittamatta jättämisestä vai jo aloitetun tutkinnan päättämisestä.

Kantelijan viimeisissä lisäkirjoituksissaan esittämä muu arvostelu

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri ei käsittele kantelua, joka koskee yli kaksi vuotta vanhaa asiaa, ellei siihen ole erityistä syytä. Siltä osin, kun kantelija on lisäkirjoituksissaan pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan tutkintapyyntöjensä kohteena olevaa menettelyä, totean siinä olevan niistä ilmenevien tietojen perusteella mainitussa lainkohdassa tarkoitettuihin tavoin kantelijan jo aiemmin eduskunnan oikeusasiamiehen arvioitavaksi saattamasta (EOAK/6342/2017) yli kaksi vuotta vanhasta asiasta, minkä vuoksi asiaa ei ryhdytä kanteluna käsittelemään.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen valvontatoimivallan rinnakkaisuuden vuoksi oikeuskansleri ei tutki eduskunnan oikeusasiamiehen tai eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian menettelyä kanteluasian käsittelyssä. Kantelijan lisäkirjoituksissaan kantelunsa käsittelyyn eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa kohdistama arvostelu ei anna aihetta toimenpiteisiin.

Kantelija on viimeksi saapuneissa lisäkirjoituksissaan arvostellut poliisin menettelyä hänen asiastaan poliisilaitokselle 8.3.2020 tekemän uuden rikosilmoituksen käsittelyssä. Erityisesti hän on arvostellut asiansa käsittelyn joutuisuutta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 5 momentin mukaan oikeuskansleri voi siirtää kantelun käsittelyn toimivaltaiselle viranomaiselle, jos se on perusteltua asian laadun johdosta. Siirrosta on ilmoitettava kantelijalle. Viranomaisen on ilmoitettava oikeuskanslerille päätöksestään tai muista toimenpiteistään asiassa oikeuskanslerin asettamassa määräajassa.

Poliisihallituksen tehtävänä on poliisin hallinnosta annetun lain 4 §:n mukaan suunnitella, kehittää, johtaa ja valvoa poliisitoimintaa muun muassa poliisilaitoksilla. Vuonna 2021 Poliisihallituksen poliisilaitoksilla tehtävillä laillisuusvalvontatarkastuksilla yksi painopistealue on nimen-

omaan esitutkintojen kesto. Ylimmät laillisuusvalvojat ovat kerrotun vuoksi kuluvan vuoden aikana siirtäneet esitutkinnan viipymistä koskevia kanteluita Poliisihallituksen käsiteltäviksi. Pidän siirtämistä myös tässä tapauksessa perusteltuna. Kantelijan kyseisessä asiassa syyttäjän menettelyyn kohdistaman arvostelun osalta totean selvyiden vuoksi, ettei minulla hänen kirjoituksissaan esittämänsä perusteella ole aihetta epäillä syyttäjän lainvastaista menettelyä tai velvollisuuksien laiminlyöntiä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Tutkinnanjohtajana kantelijan asiassa toimineen rikosylikonstaapeli A:n siinä 12.2.2020 tekemä esitutkintapäätös on ollut puutteellinen, kun siinä ei ole esitutkintalaissa edellytetyllä tavalla ilmoitettu sen oikeudellisena perusteena ollut säännöstä. Saatan käsitykseni päätöksen puutteellisuudesta A:n tietoon.

Siirrän Poliisihallituksen käsiteltäväksi kantelijan viimeisissä lisäkirjoituksissaan poliisilaitoksen menettelyyn kohdistaman arvostelun, joka koskee hänen asiakokonaisuudessa poliisille tekemänsä uuden tutkintapyynnön käsittelyä ja etenkin sen joutuisuutta. Poliisihallituksen tulee ilmoittaa päätöksestään tai muista toimenpiteistään asiassa viimeistään 14.12.2021.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Linda Harjutsalo